

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ

Серія: Навчально-методичні посібники

Р.В. КОМІСАРЧУК

КРИМІНАЛІСТИКА

**Навчально-методичний посібник
для студентів соціально-правового факультету**

Одеса
2017

УДК 343.9 (073)
К 63

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 27.11.2017 р.)

Автор:

Р.В. Комісарчук – доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія».

Відповідальний редактор:

В.В. Тищенко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія», член-кореспондент Національної академії правових наук України.

Рецензенти:

Подобний О.О. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Інституту національного та міжнародного права, Міжнародного гуманітарного університету;

Коробко Ю.В. – старший радник юстиції, к.ю.н., начальник відділу процесуального керівництва при провадженні досудового розслідування територіальними органами поліції та підтримання державного обвинувачення управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та координації правоохоронної діяльності прокуратури Одеської області;

Пендей І.В. – к.ю.н., заступник керівника Одеської місцевої прокуратури № 1

Криміналістика: навч.-метод. посіб. / Р.В. Комісарчук – Одеса: К 63 Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 160 с. – (Сер. «Навчально-методичні посібники»).

ISBN 978-966-916-584-8

У навчально-методичному посібнику викладено загальнотеоретичні положення науки криміналістики та її розділів, криміналістичні засоби, прийоми і методи роботи із слідами злочинів і злочинців, різними формами слідоутворення, іншою інформацією про обставини вчинення злочинних діянь, техніко-технологічні, тактико-технологічні та методичні засади розслідування окремих видів (груп) злочинів.

Навчально-методичний посібник призначений студентам та викладачам, аспірантам та науковцям-практикам, буде корисний юристам-практикам.

УДК 343.9 (073)

ISBN 978-966-916-584-8

© Р.В. Комісарчук, 2017

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН КУРСУ	7
ПРОГРАМА КУРСУ «КРИМІНАЛІСТИКА».....	9
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «КРИМІНАЛІСТИКА»	31
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	76
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ. ТЕМИ РЕФЕРАТИВ	90
МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	92
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	93
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	93
ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ	96
СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ.....	104
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	106
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	106

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Криміналістика» призначений для студентів соціально-правового факультету, що навчаються за напрямом підготовки «бакалавр».

Програма курсу охоплює коло питань, що присвячені дослідженню останніх тенденцій науки та практики щодо технології розслідування злочинів.

Курс «Криміналістика» тісно пов'язаний в структурній і логічній послідовності з такими дисциплінами, як: кримінальне право й кримінально-процесуальне право, оперативно-розшукова діяльність, кримінологія, та ін.

Призначений для підготовки студентів юридичних навчальних закладів та юристів-практиків.

Криміналістика є юридичною наукою, яка в комплексі з іншими юридичними науками, перш за все – з кримінальним правом, кримінальним процесом і кримінологією, призначена вирішувати питання, пов'язані з підвищенням ефективності боротьби зі злочинністю.

Криміналістика вивчає механізм злочинів, залежності між його елементами, механізм слідоутворення та структуру слідчої діяльності, з метою розробки методів, прийомів і засобів швидкого, повного й об'єктивного розкриття, припинення і запобігання злочинів. Криміналістичні методи і засоби можуть використовуватися на досудовому і на судовому слідстві, в ході прокурорської, оперативно-розшукової, адвокатської діяльності, а також в цивільному процесі.

Завдання криміналістики визначаються її соціальною функцією – сприяти своїми прийомами, методами і засобами для боротьби зі злочинністю. Загальним завданням криміналістики є забезпечення швидкого і повного розкриття злочинів, викриття винних, запобігання та припинення усіх кримінально караних посягань. Боротьба зі злочинністю – це головне завдання усіх наук кримінального циклу.

Специфічними завданнями криміналістики є: 1) вивчення закономірностей, які становлять предмет криміналістики; 2) розробка технічних засобів, тактичних прийомів і методичних рекомендацій щодо збирання, дослідження і використання доказів; 3) удосконалення тактичних і методичних основ досудового й

судового слідства, основ судової експертизи; 4) удосконалення криміналістичних методів попередження злочинів; 5) вивчення можливості використання зарубіжного досвіду в боротьбі зі злочинністю.

Суб'єктами, які використовують криміналістичні рекомендації, можуть бути слідчі, судді, прокурори, працівники оперативних підрозділів, захисники (адвокати), нотаріуси, судові експерти, охоронні служби та інші службові особи.

Досягнення завдань кримінального судочинства з охорони прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які беруть у ньому участь, а також з швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних осіб можливе лише за умови кваліфікованого застосування криміналістичних знань.

Криміналістика включає в себе теоретичні і методичні положення, криміналістичну техніку, криміналістичну тактику і методику розслідування злочинів.

Криміналістика має як теоретичне, так і практичне значення для розробки науково обґрунтованої програми боротьби зі злочинністю, а також іншими протиправними проявами у життєдіяльності суспільства і держави. Для досягнення цієї мети криміналістика широко залучає досягнення юридичних, природознавчих, технічних, економічних та інших наук, використовує результати аналізу та узагальнення слідчої і судової практики.

Вимоги до знань та умінь.

знати:

- теоретичні основи криміналістики у т. ч. її зв'язок з іншими правовими дисциплінами;
- способи організації взаємодії слідчого з оперативно-розшуковими підрозділами у процесі розкриття та розслідування злочинів;
- методи, прийоми і засоби криміналістичної техніки, судової експертизи та можливості їх використання для виявлення, фіксації і дослідження судових доказів;
- тактичні положення організації і проведення розслідування злочину в цілому і окремих слідчих дій;
- правила висування і перевірки версій;
- компетенцію окремих видів судової експертизи і запитання, які виносяться на їх розгляд;

– криміналістичну характеристику, принципи побудови особливості методики розкриття та розслідування окремих видів і груп злочинів.

Уміти:

– використовуючи рекомендації криміналістики відповідно з нормами КПК, готувати і проводити всі слідчі дії, процесуально правильно фіксувати їх хід та результати;

– застосовувати набір технічних засобів, які знаходяться у комплекті слідчого чемодана;

– проводити всі види фотографування місця події і фотозйомки при проведенні інших слідчих дій;

– виявляти, фіксувати і вилучати сліди та інші речові докази і проводити їх оперативну оцінку (визначення моделі транспортного засобу та напрямку його руху, відстані пострілу і місцезнаходження стрілявшого, моделі друкарської машинки по машинописному тексту, ознак підробки документів та ін.);

– дактилоскопіювати живих осіб, виводити дактилоскопічні формули;

– описувати сліди і речові докази, а також людину за ознаками зовнішності;

– готувати матеріали (досліджувані об'єкти і зразки) для проведення судових експертиз, виносити постанови про їх призначення, у т.ч. формулювати питання, що ставляться на вирішення експертизи, оцінювати висновки експерта і використовувати їх у доказуванні та прийнятті рішень у справі;

– аналізувати і оцінювати слідчі ситуації, висувати версії і планувати розслідування у кримінальних провадженнях в цілому, тактичні операції і окремі слідчі дії, використовуючи типові слідчі версії і моделі проведення розслідування;

– організовувати взаємодію з оперативно-розшуковими, контрольними органами і громадськістю в розкритті і розслідуванні злочинів;

– проводити роботу по профілактиці злочинів методами і засобами криміналістики.